

PIRMAS VEIKSMAS

Vidutiniškai apstatytas valgomasis kambarys

KERAITIS (*už scenos*). Petrai! Ū-ū! Petrai!

PETRAS (*kambary už sofos*). Aš čia, dėde.

KERAITIS (*įkišęs galvą pro duris*). Kur tu? Čionai?

PETRAS (*už sofos*). Aš tuojau, dėde.

KERAITIS (*eina prie sofos*). Ką gi tu čia darai?

PETRAS (*išlenda*). Aš čia sagos ieškojau. Ištrūko ir pariedėjo.

KERAITIS (*juokdamasis*). Ir tu nusivijai sagą po sofa?

PETRAS. Aš suradau ir tuojau įsisiūsiu.

KERAITIS. Ak tu, sodieti sodieti... Argi tai vyro darbas sagas siuvinėti? Duok tarnaitei, ji tau įsiūs. O tu štai padaryk man papirosų.

PETRAS. Gerai, dėde. Aš tuojau. (*Eina į kampą prie staliuko ir daro papirosus*)

KERAITIS. Tik rūkyt bedarydamas neišmok.

PETRAS. Ne, dėde. Aš nerūkysiu.

KERAITIS. Ir būsi vyras. O gimnazijoj pas jus turbūt dumia?

PETRAS. Yra rūkančių... Tik labai maža...

KERAITIS. O kurie ten iš tavo draugų pypkauja?

PETRAS tyli

Na, gerai, gerai. Aš tik taip sau paklausiau... Gerai, kad nesakai... Savo draugų nereikia išdavinėti. Turbūt jau apsipratai gimnazijoje, susidraugavai?

PETRAS. Man labai gera gimnazijoje... Visi man labai geri... Ir linksmi visi, sąmojingi. Aš stebiuosi, iš kur pas juos tiek sąmojo.

KERAITIS. Taip, taip, Petrai. Šito išmokti negalima. Jie taip išauklėti. Tai požymis, kad geroje šeimoje augę... O su Barzdžiaus Gediminu draugauji?

PETRAS. Kad, dėde, jis toks... išdidus. Matyt, aš jam per prastas.

KERAITIS. Tu, Petrai, ten nė vienam ne per prastas. Tu visada atmink, kad esi savo tikro dėdės, inžinieriaus Keraičio, auklėtinis, atseit kaip sūnus. O tai daug reikiama.

PETRAS. Aš atsimenu, dėde.

KERAITIS. Tad būk vyras. Nė vienam nenusileisk. Nesiduok skriaudžiamas.

PETRAS. Manęs ten, dėde, niekas neskriaudžia.

KERAITIENĖ (*jeina*). A, šeimyniška idilija. Gal sutrukdžiau?

KERAITIS. Mes čia su Petru apie gimnaziją kalbame.

KERAITIENĖ (*šlifuoja nagus*). Turbūt savo gimnazistiškas dienas prisiminei?

KERAITIS. Ne. Mes čia apie Petro draugus šnekamės.

KERAITIENĖ. Dėl draugų pasirinkimo tai jis dideliu skoniu nepasizymi. Batsiuvio Šiaučiuko sūnus tikrai jam ne pora.

PETRAS. Jis labai geras vaikinys, dėdinyt.

KERAITIENĖ. Dėl jo gerumo tai leisk man geriau nusimanyt. Tokioj šeimoj angelas negali išaugti.

KERAITIS. Kokie čia tarp gimnazistų šeimos klausimai gali būti? Vienoj klasėj – tai ir draugas.

KERAITIENĖ. Ir labai gaila. Iš sodžiaus atvykusį prasčioką kiekvienas lengvai gali už nosies vedžioti. O tas angelas su papirosu dantyse tokių tik ir ieško.

PETRAS. Dėdinyt... Jasius jau ruošiasi mest rūkęs. Jis greit mes.

KERAITIS (*juokdamasis*). Ot kaip?

KERAITIENĖ. Matote, kokia pažanga!

KERAITIS. Na, Petrai, jeigu jis ruošiasi mest rūkęs, tai drąsiai gali draugauti. Tai stiprus vyras iš jo išaugs. Aš kiek kartų ruošiausi mest, vis nieko neišeidavo.

PETRAS paraudęs pasilenkia prie papirosų

KERAITIENĖ. Ar sakei Žiogui, kad tuojau ateitų?

PETRAS. Jis pats žadėjo kelnes atnešti.

KERAITIENĖ. Petrai, prie ponių negražu taip kalbėti...

PETRAS nustebeęs žiūri

KERAITIS. Štai, Petrai, – čia tai tu ir pakliuvai! Geruose namuose kelnės – tai nepadorus žodis. Reikia vietoj „kelnių“ tart kaip kitaip, na, apatinė kostiumo dalis arba pliumhozai, bridžai, arba dar kaip, tik, saugok Dieve, ne kelnės.

KERAITIENĖ. Nėr ko šaipytis, pone inžinieriau. Gero tono vadovėlių ir tamstai būtų pravartu paskaityti.

PETRAS. Ar yra toks vadovėlis?

KERAITIS. O kaipgi! Ne vadovėlis, bet ištisa enciklopedija.

Tik mums vargu ar padės.

KERAITIENĖ. Gerai, kad bent prisipažįsti... Petrai, nubėgsi pas Lipšicą ir paimsi pudros. Pasakyk, kad man. Pudra „Nonsi“, spalva „rachel“. Užsirašyk.

PETRAS. Atminsiu: nonsi rachel. (*Iššina pusbalsiu kartodamas*)

KERAITIENĖ (*patylėjusi*). Jei mano autoritetą griauni savo auklėtinio akyse, tai bent pats jį auklėtum.

KERAITIS. Ką tu, ką tu, dūšia! Aš ne tik negriaunu, bet esu tau be galo dėkingas, kad rūpinies mano sūnėnu.

KERAITIENĖ. Negalima pastabos padaryti be to, kad tu neįsikištumei.

KERAITIS. Gal aš kiek ir kaltas... Bet man rodosi, kad negalima visko iš karto. Jis, vargšas, ir taip iš paskutiniųjų stengiasi.

KERAITIENĖ. Pavyzdžiui, kad ir šiandien.

KERAITIS. Ar ir vėl jis ką leptelėjo?

KERAITIENĖ. Gėda prieš tarnaitę... Stačiai nér kur akių dėt... Aš jam duodu tavo kelnes ir sakau: nunešk pas kriaučių ir paprašyk, kad tuojau išprosytų. O jis: „Aš, dėdinyt, pats moku prosyti, aš tuojau išprosysisiu. Aš kelnes ir pasiūt moku.“

KERAITIS. Ach, ir vėl...

KERAITIENĖ. Girtis savo kriaučiška kilme, ir dar tarnaitės akivaizdoj! Dabar visas miestas žinos, kad tavo brolis buvo kriaučius... Ir man kiek laiko melavai, visuomet tvirtindavai, kad tavo brolis buvo aptiekorius.

KERAITIS. Palauk, dūšia. Viskas pamažu susitvarkys. Ko iš jo dabar norėti? Jis sodietis, laukinukas, visiškas našlaitis.

KERAITIENĖ. Jeigu našlaitis, tai, tavo manynu, jo ir auklėti nebereikia?

KERAITIS. Atvirksčiai. Aš gi sakau, kad aš tau labai dėkingas...

PETRAS (*jeina*). Štai, dėdinyt. Nonsi rachel.

KERAITIENĖ. Ne nonsi, bet noñsi. Pas jus gimnazijoje prancūziškai berods moko?

PETRAS. Noñsi...

KERAITIENĖ. Ir, be to, paduodant ką nors už save vyresniam, reikia nusilenkti.

PETRAS lenkiasi iš pusiau

Viešpatie, kaip jis lenkiasi!

KERAITIS. Taip, taip, Petrai... Lenkiesi tartum baslį prarijęs. Reikia grakščiau. Reikia ir galvą nulenkėti.

KERAITIENĖ (*paskatinta pašoka, paeina kelis žingsnius nuo stalo, paskui vėl grįžta ir rodo, kaip reikia nusilenkti*). Reikia elegancijos... Nors truputėlį elegancijos... (*Rodo*) Tai tarp saviškių, o nepažįstamai damai galima dar labiau nusilenkti. (*Rodo ir vėl sėdasi*) Dabar gali eiti į savo kambarį.

PETRAS lenkiasi, kaip buvo parodyta, ir išeina

KERAITIS. Matai, kaip jis greit persiima... Gabus vaikas, ir Tijūnas, klasės auklėtojas, sakė...

KERAITIENĖ. Dėl auklėjimo tai aš iš jo padarysiu žmogų.

Bet tavo pareiga jį išpėti, kad su bet kuo nesusidėtų. Kas iš to, kad aš jį auklėsiu, o draugai jį gadins.

KERAITIS. Protingas vaikas, ką jam ten draugai padarys.

KERAITIENĖ. Blogos manieros kaip tik iš draugų namo parsinešamos. Štai Barzdžiuvienė skundėsi...

Beje, kodėl gi jis su Barzdžių berniuku nedraugauja?

KERAITIS. Kalbėjau... Sako, anas nenoriš, didžiuojąsis.

KERAITIENĖ (*pašoka*). Kas? Didžiuojasi? Šitas rangovo vaikėzas didžiuojasi prieš inžinierių Keraičių auklėtinį? Paskyk Petru, kad jis su juo nekalbėtų.

KERAITIS. Et, tegul... Ką ten kištis į mokinių reikalus, susitvarkys patys.

Beldžiasi į duris

KERAITIENĖ. Prašom!

Įeina ŽIOGAS

ŽIOGAS. Vedlug¹ ponios paliepimo... (*Deda ant kėdės atramos kelnes*)

KERAITIENĖ. Ar ir išvalėt?

ŽIOGAS. Išvaliau. Kelnaitės kaip naujos.

KERAITIENĖ. Tai visa labai gerai. Bet ką jūs padarėt su mano paltu?

¹ Dėl, pagal. (Čia ir toliau – leidėjų išnašos.)

ŽIOGAS. Rodos, ponia, viskas buvo gerai. Padaryta vedlų paskutinės mados. Ponia atsiimdama pati buvai patenkinta.

KERAITIENĖ. Ką aš pati ant savęs galiu matyti? Man sako, aš ir tikiu. Bet dabar aš niekur su juo negaliu pasirodyti. Pliuškiene pamatė kavinėj ir nušvito: „Vaje, koks ponios puikus paltas!“ Snaudžiuviene susitikau gatvėje, ta irgi džiaugsmu pražydo, vos nepatrūko begirdama.

ŽIOGAS. Negali būti.

KERAITIENĖ. Bet taip yra. Šitos raganos nė žodžio nebūtų pratarusios, jei būtų gerai pasiūtas. Būtų pažaliavusios iš pavydo. Viskas aišku. Ne paltas, o stačiai duknoms impilas. Pažiūrėkite patys. (*Išeina*)

KERAITIS. Matai, Žiogai, kokios moterys... Mums atrodo gerai, bet su mūsų, vyrų, nuomone čia niekas nesiskaito.

KERAITIENĖ (*jeina paltu apsisiautusi*). Štai, pasigėrėkite!

ŽIOGAS. Ale, ponia, kaip nulieta.

KERAITIENĖ. Bet kur mano figūra? Sakykite, kur mano figūra? Drabužis turi pabrėžti moters figūrą, o aš jaučiuos jame kaip maiše.

ŽIOGAS. Ale, ponia, tikėk man, kad pabrėžia... Ir šitą liniją pabrėžia, ir šitą išlinkimą... Visą amplitudą pabrėžia.

KERAITIENĖ. Aš pati jaučiu, kur pabrėžia, kur ne.

ŽIOGAS. Tos ponios girdamos tikrai melavo... Vedlų teisybės, jos turėjo alpt iš pavydo. Ant ponios figūros tik ir siūt paltus.

KERAITIENĖ. O tamstai, pone inžinieriau, kokia čia tylos minutė užėjo? Tartum tai būtų ne tavo žmonos paltas, o rankšluostis koks. Gal teiktumeis pareikšti savo autoritetingą nuomonę?

KERAITIS (*nedrąsiai*). Mm... Iš tiesų... Paltas lyg tartum vietomis siaurokas.

KERAITIENĖ. Siaurokas... Kam paltas, o kam protas siaurokas.

ŽIOGAS. Galėsime, ponია, dar truputį čia suimti... Bet tik truputėlį. Prašau, ponია, aš tuojau pat parsinešiu.

KERAITIENĖ. Ne, ne. Tik ne šiandien... Man posėdis. Aš rytą nusiųsiu ir prašau sutvarkyt. O dabar pakalbėsime apie uniformą berniukui. Ar pavyzdžius atsinešėt? (*Šaukia pro duris*) Petrai!

ŽIOGAS. Atsinešiau keletą pavyzdėlių. (*Rodo*)

Įeina PETRAS

KERAITIENĖ (*žiūrėdama pavyzdžius*). Po kiek šitas?

ŽIOGAS. Aštuoniolika metras.

KERAITIENĖ. Prasta medžiaga. O šitas?

ŽIOGAS. Penkiolika.

KERAITIENĖ. Visai niekam tikusi medžiaga.

KERAITIS. Mokiniui kad tik stipri, tai ir gera.

PETRAS. Man kad tik pigesnė, dėdinyt.

KERAITIENĖ. Jaunesniam reikia tylėti, kai jo niekas neklausia. (*Žiogui*) O Barzdžių vaikui tamsta siuvai?

ŽIOGAS. Taip, aš. Bet tai, ponია, – prabanga. Angliška medžiaga po 40 metras.

KERAITIENĖ. Prašau paimti anglišką po 45. Nuimkite mastą.

ŽIOGAS (*graibstosi po kišenes metro*). Aš tuojau, ponिया.